

มโนทัศน์ที่ (อาจจะ) คลาดเคลื่อน  
เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) ระดับหลักสูตร  
(Probable) Misconceptions about ASEAN University Network Quality Assurance (AUN-QA)  
at a Programme Level

กัญจดา อนุวงศ์

Kunncadah Anuwong

รองศาสตราจารย์ ดร. และ AUN-QA Lead assessor  
สาขาวิชาเภสัชกรรมสังคม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
Associate Professor Dr. and AUN-QA Lead assessor  
Social Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110  
Corresponding author e-mail: kunyadaj@gmail.com

อาจารย์ ศุภสุธีกุล

Ajaree Supasuteekul

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ AUN-QA assessor  
Assistant Professor Dr. and AUN-QA assessor  
Mechanical Engineering, Faculty of Engineering  
Srinakharinwirot University, Bangkok 10110

วิญญู อยุ่ในศิล

Waiyawut Yoonisil

อาจารย์ ดร. และ CUPT-QA junior AUN-QA internal assessor  
สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
Dr. and CUPT-QA junior AUN-QA internal assessor  
Curriculum Research and Development, Graduate School,  
Srinakharinwirot University Bangkok 10110

(Received: June 30, 2020; Revised: December 2, 2020; Accepted, December 10, 2020)

### บทคัดย่อ

แม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยจำนวนหนึ่งจะนำระบบประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network Quality Assurance, AUN-QA) มาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557 และเพิ่มจำนวนการใช้งานขึ้นเรื่อยๆ แต่พบว่า ผู้ใช้งานยังอาจมีแนวคิดที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา ดังกล่าวในหลายประเด็น ซึ่งประเด็นที่พบมากมี 4 ประเด็น คือ 1) ความเข้าใจว่าระบบ AUN-QA ที่มีการใช้เพื่อประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย มี 2 ระบบ คือระบบของไทยและระบบของอาเซียน 2) ถ้าใช้ระบบ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ต้องรับการประเมินคุณภาพจากผู้ประเมินชาวอาเซียนและดำเนินการประเมินโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนเท่านั้น 3) เป้าหมายของการใช้ระบบ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรในประเทศไทย คือ การได้รับการรับรองคุณภาพหรือได้ประกาศนียบัตรจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ประเด็นนี้เป็นแนวคิดที่คลาดเคลื่อนและประเด็นสุดท้าย คือ 4) ระบบ AUN-QA มีความเหมาะสมที่จะใช้ประกันคุณภาพการศึกษาในหลักสูตรสองภาษา หรือหลักสูตรนานาชาติมากกว่าหลักสูตรที่สอนเป็นภาษาไทย บทความนี้ได้นำเสนอข้อเท็จจริงและสารสนเทศที่จะช่วยให้ผู้ใช้เกณฑ์ระบบ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร เกิดความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวข้างต้นอย่างถูกต้อง และช่วยกันเผยแพร่ความเข้าใจที่ถูกต้องในวงกว้างให้เป็นที่รับรู้และเข้าใจถูกต้องตรงกัน

**คำสำคัญ:** เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน, การประกันคุณภาพการศึกษา, ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน

### Abstract

Though a number of higher education institutes in Thailand have implemented the ASEAN University Network Quality Assurance (AUN-QA) at a program level since 2014, and this number has been increasing; there have been misconceptions about AUN-QA among the users. The four most common misconceptions

include 1) an understanding that there are two AUN-QA systems in Thailand which are the Thai AUN-QA and the ASEAN AUN-QA, 2) all programs that use AUN-QA system for internal quality assurance must be assessed only by AUN-certified assessors; 3) the main purpose of AUN-QA system implementation among Thai universities is to have their programs certified by AUN; and 4) AUN-QA system is more applicable to international or bilingual programs than to programs that use Thai language as a medium of instructions. This article presents fact and information related to AUN-QA system and the above misconceptions which will enhance the AUN-QA users' understanding towards AUN-QA.

**Keywords:** ASEAN University Network (AUN), Quality Assurance, Council of the University Presidents of Thailand, Misconception

## บทนำ

การประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network Quality Assurance, AUN-QA) เป็นระบบการรับรองคุณภาพการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่พัฒนาขึ้นโดยเครือข่ายประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Quality Assurance Network; “AUN-QA Network”) มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยได้พัฒนาระบบการรับรองและเกณฑ์คุณภาพการจัดการศึกษาขึ้นในปี พ.ศ. 2547 ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 ได้ใช้ระบบนี้ในการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับหลักสูตร (Actual AUN-QA Assessment at Program level) เป็นครั้งแรกให้แก่หลักสูตรในประเทศมาเลเซีย จากนั้นได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรให้อีกหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียน พร้อมทั้งได้พัฒนาปรับปรุงระบบและวิธีการรับรองคุณภาพระดับหลักสูตรภายใต้ระบบ AUN-QA มาเป็นระยะอย่างต่อเนื่องจากเกณฑ์รุ่นที่ 1.0 มาจนถึงรุ่นที่ 3.0 ในปัจจุบัน และกำลังจะพัฒนาไปสู่รุ่นที่ 4.0 (ปัจจุบันได้มีการประกาศเกณฑ์ในรุ่นที่ 4 แล้วในช่วงปลายปี พ.ศ. 2563 และโดยปกติทาง AUN จะยังคงใช้รุ่นที่ 3 ไปอีก 1-2 ปี จึงจะใช้เกณฑ์รุ่นที่ 4 อย่างเป็นทางการ) ซึ่งการพัฒนา ระบบดังกล่าวปรากฏอยู่ในคู่มือ Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 3.0 (ASEAN University Network, 2015) นับจากปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน มีหลักสูตรทั้งหมดกว่า 500 หลักสูตรจาก

มหาวิทยาลัยใน 5 ประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียน (เวียดนาม ไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย) ที่ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกจากเครือข่ายประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA Secretariat, 2562) และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการพัฒนาและเผยแพร่ระบบ AUN-QA สำหรับระดับสถาบันหรือมหาวิทยาลัย (AUN-QA at Institutional Level) ซึ่งเริ่มใช้ในการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2560 เป็นครั้งแรกให้แก่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศเวียดนาม (กัญญาตา อุนวงศ์ และอาจริ ศุภสุธิกุล, 2561)

ระบบประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ถูกนำมาใช้โดยบางหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 แต่ไม่เป็นที่แพร่หลาย เนื่องจากในขณะนั้น ประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดให้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับหลักสูตร จนกระทั่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในขณะนั้น มีประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา (คปภ.) เรื่องหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา (คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา, 2558) ที่กำหนดให้สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร เพิ่มเติมจากเดิมที่กำหนดให้ปฏิบัติเฉพาะระดับคณะและสถาบัน และได้ออกคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษาฉบับปีการศึกษา

2557 ซึ่งในบทที่ 4 ได้กำหนดระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในระดับหลักสูตรขึ้น เพื่อใช้ในการประกัน คุณภาพ โดยเกณฑ์ที่ออกมา นั้นมีลักษณะเป็นการประกัน คุณภาพแบบอิงมาตรฐาน (rules-based) ซึ่งเป็นเกณฑ์ ที่เหมาะกับการตั้งต้นในการดำเนินงาน (Sundvik, 2019) ต่อมาที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) มีมติ ในการประชุมสามัญของ ทปอ. ครั้งที่ 2/2558 เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2558 เห็นชอบระบบประกันคุณภาพการศึกษา CUPT-QA ซึ่งพัฒนาโดยคณะทำงานของ ทปอ. และขอ ความร่วมมือให้มหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกของ ทปอ. นำ ระบบดังกล่าวไปใช้ประกันคุณภาพการศึกษาภายในตั้งแต่ปี การศึกษา 2558 เป็นต้นไป ซึ่งระบบ CUPT-QA นั้นได้รับความ เห็นชอบจาก ค.ป.ท. ให้สามารถใช้ทดแทนระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในของ สกอ. ได้ (สำนักงาน เลขาธิการที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, 2558) การ ประกันคุณภาพการศึกษาโดยระบบ CUPT QA มีการ ดำเนินการใน 3 ระดับ คือ ระดับสถาบัน ระดับคณะ และ ระดับหลักสูตร สำหรับในระดับสถาบัน และระดับคณะนั้น มหาวิทยาลัยสามารถเลือกใช้ตัวชี้วัดและเกณฑ์ของ CUPT-QA (CUPT-QA indicators and criteria) หรือ ระบบ คุณภาพที่เป็นมาตรฐานสากลอื่นที่เหมาะสมก็ได้ แต่ใน ระดับหลักสูตร เป็นการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษาด้วยเกณฑ์ AUN-QA ซึ่งที่ประชุมพิจารณาเห็นว่า เกณฑ์ AUN-QA ระดับหลักสูตรนั้นมีลักษณะเป็นเกณฑ์การ ประกันคุณภาพแบบอิงหลักการ (principles-based) ซึ่งมี ลักษณะที่เปิดกว้างและเหมาะสมกับคุณลักษณะของ มหาวิทยาลัยในประเทศไทย เนื่องจากหลักสูตรส่วนใหญ่มี การดำเนินงานมาระยะหนึ่งและมีความแตกต่างหลากหลาย การใช้เกณฑ์แบบอิงมาตรฐาน (rules-based) นั้นเหมาะสม กับการเริ่มต้น แต่เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งแล้วอาจไม่ เข้ากับบริบทของหลักสูตรเหล่านั้น (Ferring, 2004; Sundvik, 2019) ดังนั้นในระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562 มหาวิทยาลัย/สถาบันที่เป็นสมาชิกของ ทปอ. 18 แห่งจาก ทั้งหมด 33 แห่ง จึงขออนุมัติจากสภามหาวิทยาลัยของตน และจาก สกอ. ในการใช้เกณฑ์ AUN-QA ในการประกัน คุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ซึ่งมีจำนวนรวมเกือบ 2,000 หลักสูตร (คณะทำงานระบบประกันคุณภาพ

การศึกษาที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, ข้อมูลจาก การสอบถาม, 1 มีนาคม 2562)

ทปอ. ได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการและสัมมนา ให้แก่บุคลากรที่สังกัดในมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งเป็นสมาชิก ของ ทปอ. เป็นจำนวนหลายครั้ง เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบ AUN-QA และพัฒนาทักษะของผู้บริหารและอาจารย์ในหลักสูตร ในการนำระบบ AUN-QA ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและ ปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา บทความนี้ได้รวบรวม ประเด็นคำถามที่พบบ่อยจากผู้เข้ารับการอบรมและสัมมนา ที่สะท้อนมโนทัศน์ที่อาจมีความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับระบบ AUN-QA ในระดับหลักสูตร รวม 4 ประเด็น และนำมา อธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องนำ ระบบ AUN-QA ไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตรต่อไป

### **มโนทัศน์ที่อาจจะคลาดเคลื่อนประเด็นที่ 1: “ระบบ AUN-QA ที่มีการใช้เพื่อประกันคุณภาพการศึกษา ในประเทศไทย มี 2 ระบบ คือระบบของไทยและระบบ ของอาเซียน”**

ข้อเท็จจริง คือ ระบบ AUN-QA ได้รับการพัฒนาขึ้น โดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) เพื่อเป็นเครื่องมือ สำหรับ AUN ในการประเมินและรับรองคุณภาพการ จัด การศึกษาระดับหลักสูตรในประเทศต่างๆ ที่เป็นมวลสมาชิก ของอาเซียน การดำเนินการโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัย อาเซียนในลักษณะดังกล่าว จึงสอดคล้องกับการดำเนินการ ประกันคุณภาพภายนอก (External Quality assurance (EQA) ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อให้การรับรองคุณภาพโดย บุคคลที่ 3 หรือ หน่วยงานภายนอก (third party) โดยมี วัตถุประสงค์และวิธีการที่สำคัญคือ การพิจารณาคัดเลือก และมอบหมายให้ผู้ประเมินชาวอาเซียนที่ได้รับการขึ้น ทะเบียนโดย AUN ไปทำการประเมินคุณภาพการ จัด การศึกษาระดับหลักสูตรในประเทศต่าง ๆ เพื่อให้การ รับรองว่าการจัดการศึกษาในหลักสูตรเหล่านั้น สอดคล้อง ตามแนวทางและเกณฑ์คุณภาพของ AUN-QA หรือไม่ อย่างไร หลักสูตรที่ผ่านการประเมินและมีระดับคะแนนการ ประเมิน 4.0 คะแนนขึ้นไปจากคะแนนเต็ม 7.0 คะแนน

จะได้รับประกาศนียบัตรว่ามีคุณภาพตามมาตรฐานของ AUN-QA จาก AUN ซึ่งมีอายุการรับรองคุณภาพ 5 ปี นับจากวันที่ทำการประเมิน (AUN-QA Secretariat, 2560) และเพื่อให้การประเมินภายนอกที่ดำเนินการโดย AUN มีความเป็นมาตรฐาน AUN จึงจัดทำคู่มือการประเมิน Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 3.0 (ASEAN University Network, 2015) เพื่อเป็นเครื่องมือและแหล่งอ้างอิงสำหรับผู้ประเมิน เนื้อหาในคู่มือนี้ ประกอบด้วย แบบจำลองของระบบประกันคุณภาพการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA Model) เกณฑ์คุณภาพ (AUN-QA Criteria) วิธีการให้คะแนนและขั้นตอนการประเมิน ตัวอย่างเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพ และคำแนะนำในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินสำหรับหลักสูตรที่สนใจ จะเห็นได้ว่า AUN มิได้จัดทำคู่มือการ “ประกัน” คุณภาพการศึกษา เพราะการประกันคุณภาพการศึกษา “ภายใน” (Internal Quality Assurance, IQA) เป็นสิ่งที่บุคคลภายในหลักสูตรและ/หรือในมหาวิทยาลัยนั้นๆ ต้องดำเนินการเพื่อดำรงรักษาและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาในหลักสูตรของตนด้วยตัวเอง ไม่สามารถดำเนินการได้โดยบุคคลหรือองค์กรภายนอกหลักสูตรหรือมหาวิทยาลัยนั้น (Niedermeier, 2017) จึงไม่ใช่บทบาทหน้าที่โดยตรงของ AUN ซึ่งเป็นองค์กรกลางระหว่างประเทศที่อยู่ภายนอกมหาวิทยาลัย ดังนั้น ระบบ AUN-QA ที่พัฒนาขึ้นโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน จึงเป็นระบบที่ผลักดันการพัฒนาคุณภาพผ่านการประกันคุณภาพ “ภายนอก” (EQA) แต่การนำระบบ AUN-QA มาใช้โดยหลักสูตรในประเทศไทย มีเป้าประสงค์หลักเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา “ภายใน” (IQA)

การนำ AUN-QA มาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับ หลักสูตร ใน ประเทศไทย มีจุดมุ่งหมายหลักที่แตกต่างจากการประเมินคุณภาพภายนอก กล่าวคือ เป็นการดำเนินการเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในหลักสูตร ให้สอดคล้องกับแนวทางที่เป็นสากลและมีคุณภาพมาตรฐานทัดเทียมกับประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน และได้อาศัยแนวคิด

และแบบจำลองของระบบประกันคุณภาพการศึกษา และเกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นโดย AUN ซึ่งมีสาระเดียวกันกับที่มีการใช้งานในประเทศอาเซียนอื่น โดยไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด และไม่มี ความแตกต่างจากแบบจำลองและเกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนที่ปรากฏในคู่มือการประเมินคุณภาพของ AUN คือ Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 3.0 (ASEAN University Network, 2015) และเนื่องจากการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในนั้น เป็นความรับผิดชอบของแต่ละหลักสูตรหรือมหาวิทยาลัย สถาบันที่นำระบบ AUN-QA ไปใช้ จึงมีอิสระที่จะจัดโครงสร้าง ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ และ/หรือ กลไกการประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตรสำหรับมหาวิทยาลัยของตนเองได้ เช่น สามารถกำหนดหรือมอบหมายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ เป็นผู้รับผิดชอบขับเคลื่อนระบบ กำหนดโครงสร้างการบริหารคุณภาพภายใน บทบาทหน้าที่ของบุคคล กลุ่มบุคคล และ/หรือหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยในการกำกับดูแลและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ กำหนดแผนการติดตามตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพ รูปแบบและขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายในและคุณสมบัติของผู้ประเมินคุณภาพภายในในแต่ละปีได้เอง เป็นต้น เพราะเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) ไม่ได้มีข้อกำหนดใดๆ เกี่ยวกับระบบและกลไกในการประกันคุณภาพการศึกษากายใน

อนึ่ง เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนซึ่งแม้จะทำหน้าที่เป็นองค์กรผู้ทำการประเมินคุณภาพภายนอก แต่ก็มี ความมุ่งหวังที่จะยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาของประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียน จึงได้เผยแพร่ระบบ AUN-QA สู่อสาธาณะ เพื่อให้มหาวิทยาลัยในประเทศสมาชิกของกลุ่มอาเซียนได้นำไปใช้ประโยชน์ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยได้เผยแพร่คู่มือการประเมิน AUN-QA รวมทั้งสิ่งพิมพ์อื่นที่เกี่ยวข้องไว้ที่หน้าเว็บไซต์ [www.aunsec.org](http://www.aunsec.org) ของ AUN ซึ่งสาธารณชนสามารถเข้าถึงและดาวน์โหลดเอกสาร มาศึกษาและใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ สำนักงานเลขานุการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN Secretariat) ยังจัดการอบรมเกี่ยวกับ AUN-QA ให้แก่ผู้สนใจจากประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นประจำ

ทุกปี เพื่อให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นำระบบ AUN-QA ไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศของตน โดยมีผู้แทนจากบางประเทศได้ขออนุญาตสำนักงานเลขาธิการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนทำการแปลคู่มือการประเมิน AUN-QA ซึ่งมีต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาประจำชาติตนเอง โดยมีเจตนาเพื่อให้คนในชาติสามารถทำความเข้าใจเกณฑ์ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น สำหรับประเทศไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเคยได้ขออนุญาตทำการแปลคู่มือการประเมิน AUN-QA ฉบับเดิมซึ่งเป็นรุ่นที่ 2.0 ให้เป็นภาษาไทย ซึ่งในการแปลคู่มือการประเมิน AUN-QA จากต้นฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาต่างๆ ต้องได้รับการอนุญาตจากสำนักงานเลขาธิการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนก่อนทำการแปล และเมื่อแปลเสร็จจะต้องได้รับการรับรองจากกรรมการผู้บริหารเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนว่ามีเนื้อความตรงกับต้นฉบับ การแปลคู่มือการประเมิน AUN-QA เพื่อใช้ประโยชน์ในประเทศต่างๆ จึงไม่ได้เป็นการสร้างระบบ AUN-QA ขึ้นใหม่ แต่ยังคงเป็นระบบและเกณฑ์เดียวกับต้นฉบับ และการนำ AUN-QA มาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรภายใต้ระบบ CUPT QA ก็ไม่ได้มีการดัดแปลงเกณฑ์จากระบบเดิมของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ความเข้าใจที่ว่าระบบ AUN-QA ที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอื่นหรือถูกนำไปใช้ในประเทศอื่น เป็นการสร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษาขึ้นใหม่สำหรับประเทศนั้นๆ จึงเป็นมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน นอกจากนี้ ในปัจจุบัน ไม่มีการแปลคู่มือ AUN-QA ระดับหลักสูตรฉบับปัจจุบันซึ่งเป็นรุ่นที่ 3.0 เป็นภาษาไทยที่ได้รับการรับรองหรืออนุญาตจากสำนักงานเลขาธิการของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

กล่าวโดยสรุป คือระบบประกันคุณภาพและเกณฑ์ของ AUN-QA เป็นเพียงระบบการประกันคุณภาพหนึ่งซึ่งพัฒนาโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และหลักสูตรต่าง ๆ ในประเทศไทยได้นำมาใช้ในการประกันคุณภาพ “ภายใน” ระดับหลักสูตร (IQA) แต่ในขณะเดียวกันเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) ได้ใช้แบบจำลองและเกณฑ์นี้ในการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพและผลักดันการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ผ่านการประเมินภายนอก (EOA) รวมทั้งเผยแพร่และสร้างความเข้าใจ

เกี่ยวกับแบบจำลองและเกณฑ์ AUN-QA สู่ประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้มีการนำไปใช้ประโยชน์

**มโนทัศน์ที่อาจจะคลาดเคลื่อนประเด็นที่ 2: “ถ้าใช้ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ต้องรับการประเมินคุณภาพจากผู้ประเมินชาวอาเซียนและดำเนินการประเมินโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) เท่านั้น”**

ข้อเท็จจริงคือ ในมาตรฐานที่ 5 การบริหารจัดการของมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีระบบประกันคุณภาพ มีการติดตามตรวจสอบ ประเมินและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับหลักสูตร คณะ และสถาบัน และมีการกำกับให้การจัดการศึกษาและการดำเนินงานตามพันธกิจเป็นไปตามกฎกระทรวงที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2561) และกฎกระทรวงที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 ระบุให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการ และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี (กฎกระทรวง, 2561) จากสาระของมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยทุกสถาบัน ไม่ว่าจะใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในแบบใด จะต้องจัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการ และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดทุกปี หลักสูตรต่าง ๆ ในประเทศไทย ที่ใช้กรอบแนวคิดและเกณฑ์ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จึงต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดอย่างครบถ้วน โดยต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report, SAR) และรับการประเมินภายใน

(Internal Quality Assessment) จากผู้ประเมินที่เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและ/หรือประสบการณ์ในการประเมินคุณภาพการศึกษาทุกปี เพื่อสอบทานการจัดการศึกษาในหลักสูตรของตน ว่าเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่ระบุในเกณฑ์ AUN-QA มากน้อยเพียงใด และมีจุดแข็งรวมทั้งประเด็นใดที่ควรพัฒนาปรับปรุงให้มีคุณภาพมากขึ้น แล้วจัดส่งรายงานการประเมินตนเองให้แก่ทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในปัจจุบันทุกปี ผู้ทำหน้าที่ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน จึงเป็นผู้ที่ผ่านการอบรม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินตามเกณฑ์ AUN-QA ได้ โดยอาจเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการอบรมให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินที่จัดโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) หรือจัดอบรมโดยสถาบันเอง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบายและระเบียบเกี่ยวกับคุณสมบัติและจำนวนของผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่กำหนดโดยสถาบันการศึกษาแต่ละแห่ง

การติดตามประเมินคุณภาพการศึกษาในแต่ละปี ที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่ง แต่งตั้งหรือมอบหมายนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal Quality Assurance, IQA) ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสอบทานความสอดคล้องระหว่างการจัดการศึกษาที่หลักสูตรดำเนินการและสาระของเกณฑ์ AUN-QA และให้ข้อเสนอแนะแก่หลักสูตรที่รับการประเมิน เพื่อการพัฒนาปรับปรุงต่อไป โดยไม่มีการประเมินเพื่อตัดสินว่า “ผ่าน” หรือ “ไม่ผ่าน” และผลการประเมิน ไม่ควรถูกใช้เพื่อการให้คุณให้โทษ หากแต่ควรใช้เพื่อการกำกับดูแลและพัฒนาให้แต่ละหลักสูตรมีการพัฒนา (Ferring, 2004) ซึ่งเป็นเจตนาที่แท้จริงของการประเมินที่เป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ไม่ใช่การประเมินที่มีเจตนาเพื่อรับการรับรองมาตรฐาน ไม่ใช่การประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก และไม่ใช่งานที่ของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) จึงไม่จำเป็นที่จะต้องขอรับการประเมินจากผู้ประเมินชาวอาเซียนที่ขึ้นทะเบียนโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน อย่างไรก็ตาม

หากหลักสูตรหรือมหาวิทยาลัยใดพิจารณาแล้วว่าได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จนมีความพร้อมด้านคุณภาพและประสงค์จะรับการประเมินภายนอกเพื่อขอการรับรองตามมาตรฐานจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ก็สามารถดำเนินการได้ โดยต้องทำการสมัครเพื่อขอรับการประเมินโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และหากสภาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนพิจารณาแล้วมีความเหมาะสมที่จะได้รับการประเมิน เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนจะมอบหมายผู้ประเมินชาวอาเซียนให้ดำเนินการประเมินภายนอกให้ และจะมีการตัดสินผลการประเมินว่าหลักสูตรนั้นๆ มีการจัดการศึกษาที่ได้คุณภาพมาตรฐานสอดคล้องกับเกณฑ์ AUN-QA เพียงพอที่จะได้รับการรับรองจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนหรือไม่ ส่วนหลักสูตรที่ยังไม่มีความพร้อมหรือยังไม่ประสงค์ที่จะรับการประเมินภายนอกจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนก็สามารถใช้เกณฑ์ AUN-QA ในการพัฒนาปรับปรุงหรือประกันคุณภาพภายใน และทำการประเมินภายในแต่ละปีต่อไปได้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องยื่นขอรับการประเมินภายนอกในระดับหลักสูตรจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

โดยสรุป หลักสูตรที่ใช้เกณฑ์ AUN-QA เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จะต้องทำการติดตามประเมินคุณภาพภายในแต่ละปีตามมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 โดยการประเมินคุณภาพภายในนี้ สามารถดำเนินการโดยผู้ประเมินที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิชาวไทยที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้งโดยสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ ส่วนการประเมินโดยผู้ประเมินชาวอาเซียนที่ขึ้นทะเบียนโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) นั้น เป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก ที่จะดำเนินการเมื่อหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งมีความสนใจและประสงค์ที่จะขอรับการประเมินภายนอกจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนเท่านั้น

**โมโนทัศน์ที่อาจจะคลาดเคลื่อนประเด็นที่ 3: “เป้าหมายของการใช้ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรในประเทศไทยคือการได้รับการรับรองคุณภาพหรือได้ประกาศนียบัตรจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน”**

ข้อเท็จจริงคือการใช้เกณฑ์ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรในประเทศไทยนั้นเริ่มขึ้นเนื่องจากจากที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ได้พัฒนาระบบคุณภาพ CUPT QA ขึ้นและได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา (คปอ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (เดิม) ให้สามารถใช้ทดแทนระบบประกันคุณภาพการศึกษากายในของ สกอ. ได้ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า สถาบันที่จะใช้ระบบ CUPT QA จะดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษากายในในระดับหลักสูตรด้วยเกณฑ์ AUN-QA เนื่องจากระบบ CUPT QA เป็นระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งนอกจากระบบประกันคุณภาพการศึกษาของ สกอ. ที่สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยสามารถเลือกนำมาใช้ประโยชน์ในการประกันคุณภาพการศึกษากายใน (Internal Quality Assurance, IQA) วัตถุประสงค์ของการใช้ CUPT QA ซึ่งรวมการใช้เกณฑ์ AUN-QA ในระดับหลักสูตร จึงเป็นไปเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษากายในหรือเพื่อการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และล่าสุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) และพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 32 มาตรา 62 และ มาตรา 63 ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้ระบุให้ทุกสถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยจะต้องมีการดำเนินการประเมินคุณภาพภายใน การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเมื่อประเมินคุณภาพภายในแล้ว ให้รายงานผลการประเมินต่อสภาสถาบันอุดมศึกษา และให้สภาสถาบันอุดมศึกษานำผลการประเมินดังกล่าวไปพิจารณา เพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562) ซึ่งจากผลการศึกษาดูตามสถานการณ์การใช้เกณฑ์ AUN-QA

ระดับหลักสูตรในการประกันคุณภาพการศึกษากายใน โดยสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เป็นสมาชิกของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) จำนวน 11 สถาบันซึ่งมีการใช้ AUN-QA ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 ถึง 2560 พบว่าเกือบทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูล (ร้อยละ 94 ของผู้ตอบแบบสำรวจ) ซึ่งเป็นผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน ให้ข้อมูลว่าสถาบันของตนมีเป้าหมายหลักในการใช้ AUN-QA เพื่อพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับหลักสูตรให้ดีขึ้น ส่วนการรับการประเมินภายนอกเพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตรจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) เป็นเป้าหมายของบางหลักสูตรเท่านั้น (กัญญา อันวงศ์ และคณะ, 2561)

สำหรับ การ ประ กั้น ค ณ ภาพ กาย น อ ก พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 63 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562) ระบุว่าอาจกำหนดให้มีการประเมินโดยหน่วยงานต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง หรืออาจประเมินโดยหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน หรือหน่วยงานในต่างประเทศที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาประกาศกำหนดก็ได้ ทั้งนี้ความในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่มีการกำหนดว่าการประเมินภายนอกจะต้องดำเนินการในระดับสถาบัน คณะ หรือ หลักสูตร ดังนั้นการที่หลักสูตรใดๆ จะทำการประเมินเพื่อให้ได้รับการรับรองคุณภาพหรือได้ประกาศนียบัตรรับรองจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) จึงไม่เป็นข้อบังคับโดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย หลักสูตรจึงสามารถทำการสมัครเพื่อขอรับการประเมินภายนอกจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนได้ตามความสมัครใจความพร้อมและความประสงค์ของหลักสูตร

โดยสรุป ในปัจจุบันหลักสูตรระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยที่ใช้เกณฑ์ AUN-QA เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา มีเป้าหมายหลักในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับหลักสูตรให้ทัดเทียมนานาชาติ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของการประกันคุณภาพการศึกษากายใน ส่วนการขอรับการประเมินภายนอกเพื่อรับรองคุณภาพและเพื่อให้ได้มาซึ่งประกาศนียบัตรจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน อาจจะ

เป็นเป้าหมายหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความประสงค์ของแต่ละหลักสูตรต่อไป

**มโนทัศน์ที่อาจจะคลาดเคลื่อนประเด็นที่ 4: “AUN-QA มีความเหมาะสมที่จะใช้ประกันคุณภาพการศึกษา ในหลักสูตรสองภาษา หรือหลักสูตรนานาชาติมากกว่า หลักสูตรที่สอนเป็นภาษาไทย”**

ข้อเท็จจริงคือ เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ได้พัฒนาเกณฑ์ AUN-QA โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคอาเซียนซึ่งมีความหลากหลายทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม การปกครองและระบบการศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐานเดียวกัน และผลักดันการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement, CQI) (ASEAN University Network, 2015) เกณฑ์ AUN-QA จึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยหลักสูตรต่างๆ ที่เปิดทำการสอนโดยสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้ ไม่ว่าหลักสูตรนั้นจะมีการจัดการศึกษาเป็นภาษาใดหรือโดยชาติใด แต่เนื่องจากเกณฑ์ AUN-QA และคู่มือการใช้งาน รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้ถูกจัดทำขึ้นเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างประเทศ เพื่อให้มวลสมาชิกของอาเซียนสามารถทำความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งสามารถสื่อสารให้ประเทศอื่นทั่วโลกได้ เกิดความเข้าใจและความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มอาเซียน จึงอาจก่อให้เกิดมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนว่าเกณฑ์ AUN-QA สามารถใช้ประโยชน์ได้ดีหรือมีเจตนาที่จะพัฒนาขึ้นสำหรับใช้ในประกันคุณภาพการศึกษาในหลักสูตรสองภาษา หลักสูตรนานาชาติ หรือหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ทั้งที่จริงแล้วเกณฑ์นี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงผลลัพธ์ (outcome based) และถูกปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสภาพและบริบทของอาเซียนภายใต้หลักการสากล รวมทั้งได้ถูกใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาโดยหลักสูตรที่จัดสอนเป็นภาษาประจำชาติต่างๆ ในกลุ่มประเทศอาเซียน

สำหรับเกณฑ์ AUN-QA นั้น มีสาระการกำกับดูแลคุณภาพครอบคลุมสิ่งนำเข้า (Inputs) และกระบวนการ (Process) ที่จำเป็นและสำคัญต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ในแต่ละหลักสูตร รวมถึงผลผลิต (Outputs) ของการจัดการศึกษา ได้แก่ การกำหนดผลการเรียนรู้ (Expected Learning Outcomes) ของการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลผู้เรียนให้สอดคล้องกันและนำไปสู่การบรรลุผลการการเรียนรู้ที่ได้กำหนดขึ้น คุณภาพของผู้สอน บุคลากรสายสนับสนุน และผู้เรียน บริการและการช่วยเหลือที่จัดให้แก่ผู้เรียน และคุณภาพของวัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงสถานที่ที่จำเป็นในการจัดการศึกษา การกำกับดูแลและพัฒนาคุณภาพของกระบวนการที่สำคัญและการจัดบริการ รวมทั้งทรัพยากรต่างๆในหลักสูตร และการกำกับติดตามพัฒนาผลผลิตของหลักสูตร (ASEAN University Network, 2015) ซึ่งจะเห็นได้ว่าสิ่งนำเข้า ทรัพยากร กระบวนการ และผลผลิตเหล่านี้ เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องคำนึงถึงเสมอในการจัดการศึกษา และต้องดำเนินการดำรงรักษารวมทั้งพัฒนาปรับปรุงให้ได้คุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ และเพื่อให้บรรลุซึ่งผลการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ไม่ว่าหลักสูตรนั้นจะจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาใดและใช้ภาษาใดก็ตาม ดังนั้นเกณฑ์ AUN-QA จึงสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของการจัดการศึกษาของหลักสูตรใด ๆ ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นหลักสูตรสองภาษา หลักสูตรนานาชาติ หรือหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

โดยสรุป เกณฑ์ AUN-QA ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้สามารถใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งในรูปแบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอก ตามแต่หลักสูตรจะเลือกใช้ เพื่อที่จะพัฒนาและปรับปรุงสิ่งนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตที่สำคัญและจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับหลักสูตรระดับอุดมศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียน นำไปสู่การทำให้ผู้เรียนบรรลุซึ่งผลการเรียนรู้ที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย หรือภาษาใดๆ

## สรุป

แม้ว่าปัจจุบันจะมีสถาบันอุดมศึกษาของไทยทั้งหมด 18 สถาบันที่ใช้ระบบประกันคุณภาพเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network Quality Assurance, AUN-QA) ในระดับหลักสูตร แต่ยังคงถือว่าเป็นระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ค่อนข้างใหม่สำหรับประเทศไทย ผู้ใช้ประโยชน์จึงอาจมีโมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าว และนำไปสู่เจตคติในเชิงลบและลดความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาด้วย AUN-QA ซึ่งประเด็นที่พบบ่อยมี 4 ประเด็นดังนี้

**ประเด็นที่ 1** ระบบ AUN-QA ที่มีการใช้เพื่อประกันคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย มี 2 ระบบ คือระบบของไทยและระบบของอาเซียน โดยแท้ที่จริงหลักสูตรต่างๆ ในไทยก็ใช้เกณฑ์ AUN-QA ที่มีสาระเหมือนกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน แต่นำมาใช้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ในขณะที่เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนใช้เกณฑ์นี้เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษานอก

**ประเด็นที่ 2** ถ้าใช้ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ต้องรับการประเมินคุณภาพจากผู้ประเมินชาวอาเซียนและดำเนินการประเมินโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN) เท่านั้น ซึ่งไม่จำเป็นหลักสูตรสามารถใช้ AUN-QA ในการประเมินคุณภาพภายในของหลักสูตรเพื่อให้เกิดการพัฒนาได้

**ประเด็นที่ 3** เป้าหมายของการใช้ AUN-QA ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรในประเทศไทยคือการได้รับการรับรองคุณภาพหรือได้ประกาศนียบัตรจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน การนำเกณฑ์ AUN-QA

มาใช้โดยหลักสูตรในประเทศไทย เป็นการดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาปรับปรุง และกำกับดูแลคุณภาพการจัดการศึกษาของตน จึงไม่จำเป็นต้องทำการประเมินคุณภาพภายในโดยผู้ประเมินที่ขึ้นทะเบียนกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน เว้นแต่หลักสูตรใดจะมีความพร้อมและ/หรือมีความประสงค์ที่จะได้รับการรับรองคุณภาพหรือประกาศนียบัตรจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน จึงค่อยทำการสมัครเพื่อขอรับการประเมินจากผู้ประเมินของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน และประเด็นสุดท้าย คือ **ประเด็นที่ 4** AUN-QA มีความเหมาะสมที่จะใช้ประกันคุณภาพการศึกษาในหลักสูตรสองภาษา หรือหลักสูตรนานาชาติมากกว่าหลักสูตรที่สอนเป็นภาษาไทย ข้อเท็จจริงคือเกณฑ์ AUN-QA ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้หลักสูตรระดับอุดมศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียนใช้ประโยชน์ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุซึ่งผลการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ หรือภาษาใดๆ ผู้บริหารของสถาบันต่างๆ ที่ใช้เกณฑ์นี้ในการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร จึงควรสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาคมในสถาบันของตน เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถใช้เกณฑ์ AUN-QA ด้วยความมั่นใจ มีเจตคติที่ถูกต้องและสามารถดำเนินการได้ตรงตามเจตนารมณ์ของการนำเกณฑ์ AUN-QA มาใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งหลักสูตรจะสามารถดำเนินการทั้งทางด้านการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการบริหารหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากขึ้น

## เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง *การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. (2561, 23 กุมภาพันธ์) ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135, ตอนที่ 11 ก. หน้า 3-5.  
กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.  
กัญญาดา อนุวงศ์ และอาจริ ศุภสุธิกุล. (2561). แนวคิดและเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนในระดับหลักสูตร. *วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา*, 12(1), 9-18.

- กัญญาดา อนุวงศ์, อาจารย์ ศุภสุธีกุล, วิทยุฑฒม์ อยู่ในศิล, และ กรัณท์รัตน์ สุนทรพันธ์. (2562). ความคิดเห็นและการปฏิบัติของคณาจารย์ในการใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-QA) ระดับหลักสูตรในประเทศไทย. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(20), 1-16.
- คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง.มาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 17 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135, ตอนพิเศษ 199 ง. หน้า 19-21.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 49-53.
- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษาพุทธศักราช 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 54-78.
- สำนักงานเลขาธิการที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. (2558). *รายงานการประชุมสามัญ ทปอ. ครั้งที่ 2/2558 วันที่ 26 เมษายน 2558 ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ จังหวัดกรุงเทพฯ. ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย.*
- ASEAN University Network. (2558). *Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 3.0.* สืบค้น 21 เมษายน 2562, จาก [http://www.aunsec.org/pdf/Guide%20to%20AUN-QA%20Assessment%20at%20Programme%20Level%20Version%203\\_2015.pdf](http://www.aunsec.org/pdf/Guide%20to%20AUN-QA%20Assessment%20at%20Programme%20Level%20Version%203_2015.pdf)
- AUN-QA Secretariat. (2560). *Minutes of the AUN-QA Council and Technical Team Meeting 2016*, 30 March 2017. The Everly Hotel, Putrajaya, Malaysia
- AUN-QA Secretariat. (2562). *2019 AUN-QA Fact Sheet.* สืบค้น 21 เมษายน 2562, จาก [http://www.aunsec.org/photo2019/260219-AUN-QA-Fact-sheet\\_AW\\_Create%20Outline\\_Completed.pdf](http://www.aunsec.org/photo2019/260219-AUN-QA-Fact-sheet_AW_Create%20Outline_Completed.pdf)
- Ferring, J. E. (2004). Rules-based vs. Principles-based Accounting Standards: Analyzing the Impact of Amending APB No. 18 to a Principles-based Standard” *Presidential Scholars Theses (1990-2006)*. 68. Retrieved from: <http://scholarworks.uni.edu/pst/68>.
- Niedermeier, F. (2017). Designing Effective Quality Management Systems in Hier Education Institutions. Module 1. In Randhahn, S. & Niedermeier, F. (Eds.) *Training on Internal Quality Assurance Series*. Duisburg/Essen: DuEPublico. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.17185/dupublico/43222>.
- Sundvik, D. (2019). The Impact of Principles-based vs Rules-based Accounting standards on Reporting Quality and Earnings Management. *Journal of Applied Accounting Research*, 20(1), 78-93.